

יִזְמַא חַד חֲמָא עֲמָא דְסַרְחִי, דְהוּוּ מִסְפְּנֵי אֲזֵלִי,
וְלֹא מִשְׁגִּיחִין עֲלֵייהוּ. אָמַר, וּדְאִי דִינָא אֲתַחֲזִי
הָכָא, קָם וְאֲזִיל לֵיהּ.

יִזְמַא חַד חֲלִישׁ דְעֵתִיָּהּ, פִּגְעַע בְּכַפֵּר סִיכְנִין
בְּרַמּוֹן, וְאֲדַמּוּף. שְׁמַע חַד קָלָא, לְחַד

תְּנָא דְלַעֲי בְּרַנְנָא דְאֹרִייתָא דְאָמַר, (דברים כב ו)
פִּי יִקְרָא קִין צְפוֹר לְפָנֶיהָ וכו'. קִין, זֶה תְּשׁוּבָה.
בְּדַרְךָ, זֶה רַחֵל. שְׁנֵאמַר, (משלי ד יח) וְאַרְחַ צְדִיקִים
כְּאוֹר נִגְהָה הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נִכּוֹן הַיּוֹם. וְצְדִיקִים,
תְּרִין בְּנִין, יוֹסֵף וּבְנֵימִין. וְהִיא נִקְרָאת לְבָנָה,
הוֹלֶכֶת כָּל הַלַּיְלָה, וּמְאִיר לָהֶם, עַד נִכּוֹן הַיּוֹם,
שֶׁהוּא יַעֲקֹב.

בְּכַר עֵץ, כָּל, דָּא צְדִיק חֵי הַעוֹלָמִים. עֵץ, דָּא
שְׁכִינָה. שְׁנֵאמַר, (שם ג יח) עֵץ חַיִּים הִיא

לְמַחֲזִיקִים בָּהּ. עַל הָאֶרֶץ, דָּא אֶרֶץ הַתְּחִתּוֹנָה.
אֶפְרוּחִים, דָּא שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים דְלַעֲיָלָא.
אוּ בְּצִים, דָּא יִשְׂרָאֵל דְלַתְתָּא, דְאִינוּן
כְּמַלְבוּשָׂא דְגוּפָא. וְהָאֵם רוּבְצַת עַל
הָאֶפְרוּחִים וכו', שְׁלַח תְּשַׁלַּח (דף טד ע"ב) אֶת
הָאֵם, שְׁנֵאמַר, (ישעיה נ א) וּבִפְשָׁעֵיכֶם שְׁלַחָה
אִמְכֶם.

וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ. אַרְכִּין רַבִּי בּוֹן אוּדְנױ,
וְשָׁמַע הָהוּא קָלָא דְאָמַר, חָס עַל דָּא, לֹא
אָמַר וְלֹא כְלוּם. מֵאֵן דְחָס, שְׂבַק אִימָא וּבְנָהָא
וְאֲזִיל לֵיהּ. וּמָה דְאִימָא מִתְרַכָּא מִן הַקִּין, מָה
הִיא אוּמְרַת. אוּי שְׁהַחֲרַבְתִּי אֶת בֵּיתִי, וְשִׁרְפַתִּי
אֶת הַיְכָלִי, וְהַגְלִיתִי אֶת בְּנֵי לְבִין הָאוּמוֹת.
וְעַל דָּא יְרַחֵם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְהָא רַחֲמָנָא
לֹא אֲשַׁתַּפַּח אֱלֹא הָכָא.

וְעַל דָּא שְׁכִינָה צוּעֶקֶת עַל בְּנֵיהָ. הָא כְּתִיב,
שְׁלַח תְּשַׁלַּח, תְּרִין שְׁלוּחִין, דְאִינוּן בֵּית
רֵאשׁוֹן וּבֵית שְׁנֵי. שְׁלַח תְּשַׁלַּח אֶפִּילוּ מְאָה
זִמְנִין דְאִי אֲהַדְרַע עַל גּוֹזְלֵיהּ גּוֹ רַחֲמֵי דְבְּנָהָא,

הַשְּׁפָטִים וּגּוֹ.
וְיָהּ בִּימֵי. רַבִּי בּוֹן כָּל יָמָיו הִזְיָה
בְּקִיסְרִין. יוֹם אֶחָד רָאָה אֶת הָעַם
שְׁפוּרְחִים, שְׁהִיוּ הָעַנְיִים הוֹלְכִים,
וְאִין מִשְׁגִּיחִים עֲלֵיהֶם. אָמַר,
וּדְאִי הַדִּין רָאוּי לְכָאן. קָם וְהִלְךְ
לוֹ.

יוֹם אֶחָד חֲלָשָׁה דַּעֲתוֹ. פִּגְעַע בְּכַפֵּר
סִיכְנִין בְּרַמּוֹן, וְנִרְדַּם. שְׁמַע קוּל
אֶחָד שֶׁל תְּנָא אֶחָד שְׁעוּסַק בְּרַנְת
הַתּוֹרָה שְׁאוּמַר, (דברים כב) פִּי יִקְרָא
קִין צְפוֹר לְפָנֶיהָ וכו'. קִין - זֶה
תְּשׁוּבָה. בְּדַרְךָ - זֶה רַחֵל, שְׁנֵאמַר
(משלי ד) וְאַרְחַ צְדִיקִים כְּאוֹר נִגְהָה
הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נִכּוֹן הַיּוֹם.
וְצְדִיקִים, שְׁנֵי בָנִים, יוֹסֵף
וּבְנֵימִין. וְהִיא נִקְרָאת לְבָנָה,
הוֹלֶכֶת כָּל הַלַּיְלָה, וּמְאִיר לָהֶם
עַד נִכּוֹן הַיּוֹם, שֶׁהוּא יַעֲקֹב.

בְּכַר עֵץ - כָּל זֶה צְדִיק חֵי
הַעוֹלָמִים. עֵץ זֶה שְׁכִינָה, שְׁנֵאמַר
עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחֲזִיקִים בָּהּ. עַל
הָאֶרֶץ - זֶה אֶרֶץ הַתְּחִתּוֹנָה.
אֶפְרוּחִים - זֶה שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים
שְׁלַמְעֵלָה. אוּ בְּצִים - זֶה יִשְׂרָאֵל
שְׁלַמְטָה, שְׁהֵם כְּמַלְבוּשׁ שְׁלִגוּף.
וְהָאֵם רְבֻצַת עַל הָאֶפְרוּחִים וכו',
שְׁלַח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם, שְׁנֵאמַר
(ישעיה ג) וּבִפְשָׁעֵיכֶם שְׁלַחָה אִמְכֶם.
וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ. הַרְכִּין רַבִּי
בּוֹן אֲזִנִּיו, וְשָׁמַע אֶת הַקּוּל
שְׁאוּמַר: חֲבַל עַל זֶה, לֹא אָמַר
וְלֹא כְלוּם. מִי שְׁחָס, מִשְׁאִיר הָאֵם
וּבְנֵיהָ וְהוֹלֵךְ לוֹ. וּמָה שְׁהָאֵם
מְגַרֶשֶׁת מִן הַקִּין, מָה הִיא אוּמְרַת?
אוּי שְׁהַחֲרַבְתִּי אֶת בֵּיתִי וְשִׁרְפַתִּי
אֶת הַיְכָלִי וְהַגְלִיתִי בְּנֵי לְבִין
הָאוּמוֹת. וְעַל זֶה יְרַחֵם הַקּוּדְשׁ
בְּרוּךְ הוּא, שְׁהִרִי הַרְחֲמֵן אִין
נִמְצָא אֱלֹא כָאן.

וְעַל זֶה שְׁכִינָה צוּעֶקֶת עַל בְּנֵיהָ.
הִנֵּה כְּתוּב שְׁלַח תְּשַׁלַּח, שְׁנֵי
שְׁלוּחִים, שְׁהֵם בֵּית רֵאשׁוֹן וּבֵית
שְׁנֵי. שְׁלַח תְּשַׁלַּח - אֶפִּילוּ ק'

פְּעָמִים, שָׂאם חוֹזֶרֶת עַל גּוֹזְלֶיהָ תוֹף אֶהְבֵּת בְּנִיָּה, שְׁלַח אֶפְלוּ כַּמָּה פְּעָמִים, עַד שֶׁהוֹלֵךְ לוֹ וְסוֹתֵר אֶת הַקֶּן שֶׁלָּהּ, וַיִּטַּל הַבָּנִים הַנִּסְתָּרִים בְּקֶן, לְהַטִּילָם לַגַּג, הָרִי הַרְחֵמֶן אִין נִמְצָא אֶלָּא כֶּף. וְהָאֲרַכְתָּ יָמִים - שִׁיאֲרִיף רִגְזוּ מִן שְׁשֵׁת יָמִים, שְׁנַקְרָאוּ בָּנִים. ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנוּן אֲרַף אֲפִים וּגּוֹ'.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶּן קִיסְמָא אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל, כְּשֶׁבָרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, בָּרָא אוֹתוֹ בְּשִׁלְשָׁה קְשָׁרִים, וְהֵם חֲכָמָה וְתַבּוּנָה וְדַעַת, שְׁכַתוּב (משלי ג א) ה' בְּחֲכָמָה יִסַּד אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתַבּוּנָה בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ.

וְכֵר הַקְּשָׁרִים בְּאֶדָם. וְקִשְׁר הַתַּבּוּנָה שְׁפָקַע מֵהֶם, הַתְּפִשֵׁט בְּשָׂר הַבְּרִיּוֹת, וּבְכָלֶם יֵשׁ הַשְּׁפָל לְפִי דָרְכוּ.

הָעוֹף הַזֶּה, כְּשֶׁפּוֹרֵחַ מִגּוֹזְלוֹ וְנִשְׁלַח מֵעַל בְּנָיו, מִצְפָּצֵף וְהוֹלֵךְ, וְלֹא יוֹדַע לְאֵיזָה מְקוֹם הוֹלֵךְ, נוֹדֵד לְאֶבֶד אֶת עַצְמוֹ. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁכַתוּב בּוֹ (תהלים קמח) וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו, אֶפְלוּ עַל יְתוֹשׁ קֶטֶן בְּעוֹלָם, רַחֲמָיו עַל הַכֹּל. אוֹתוֹ הַמְּמַנֶּה עַל הָעוֹף מִתְעוֹרֵר אֵל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְעוֹרֵר עַל בְּנָיו. אִז קוֹל יוֹצֵא לְפָנָיו וְאוֹמֵר: כְּצִפּוֹר נוֹדֵדֶת מִן קִנָּה בֶּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ. אִז הוּא מְעוֹרֵר רַחֲמִים עַל כָּל אוֹתָם הַהוֹלְכִים וְנוֹדְדִים מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, וּמֵאֲתֵר לְאֲתֵר אַחֵר. שְׂבוּרֵי לֵב, שְׂבוּרֵי כַח. וּמְעוֹרֵר רַחֲמִים עַל כָּל הָעוֹלָמוֹת וְחַס עֲלֵיהֶם, וְעוֹזֵב אֶת חֲטָאֵי הַנוֹדְדִים מִמְּקוֹמָם, וְחַס עֲלֵיהֶם וְעַל כָּל הָעוֹלָם.

וְעַל בֶּן אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲשֶׁרִי הַצִּפּוֹר בְּחוּץ. וְהִיא מְעוֹרֶרֶת רַחֲמִים עַל כָּל הָעוֹלָם.

שְׁלַח אֶפְלוּ כַּמָּה זְמַנִּין, עַד דְּאָזַל לִיָּה וְסִתֵּר קֶן שֶׁלָּהּ, וַיִּטּוֹל בְּנִין טְמִירִין דְּקוֹנְטָרָא, לְמִיטַל אַגְרָא, הָא רַחֲמָנָא לָא אֲשַׁתְּכַח אֶלָּא הַכִּי. וְהָאֲרַכְתָּ יָמִים, שִׁיאֲרִיף רוּגְזוּ מִן שְׁשֵׁת יָמִים, שְׁנַקְרָאוּ בָּנִים. (שמות לד ו) ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנוּן אֲרַף אֲפִים וּגּוֹ'.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶּן קִיסְמָא אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל, כִּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עֲלֵמָא, בָּרָא לִיָּה בְּתַלְתָּ קִיטְרִין, וְאִינוּן חֲכָמָה וְתַבּוּנָה וְדַעַת. דְּכַתִּיב, (משלי ג ט) ה' בְּחֲכָמָה יִסַּד אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתַבּוּנָה בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ.

וְכֵרֵהוּ קִיטְרִין בְּבַר נֶשׁ. וְקִיטְרָא דְתַבּוּנָה דְּפָקַע מִינֵיהּ, אֶתְפִּשֵׁט בְּשָׂר בְּרִיין וּבְכוּלֵהוּ אֵית סוּכְלָתְנוּ לְפוּם אוֹרְחֵיהּ.

הָאִי עוֹפָא כִּד פָּרַח מִגּוֹזְלֵיהּ, וְאֲשַׁתְּלַח מֵעַל בְּנֵהָא, מְצַפָּצָא וְאֶזְלָא, וְלֹא יוֹדַע לְאֵן אֲתֵר אֶזְלָא, מְנַדְדָא לְמִיבַד גְּרָמָה. קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דְכַתִּיב בֵּיהּ (תהלים קמח ט) וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו, אֶפְלוּ עַל יְתוֹשָׁא זְעִירָא בְּעֵלְמָא, רַחֲמִין דִּילֵיהּ עַל כָּלָּא. הַהוּא דְמִמְנָא עַל עוֹפָא, אֵיתְעַר לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא.

וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲתְעַר עַל בְּנוֹי, כְּדִין קָלָא נְפָקָא קַמֵּיהּ, וְאֶמְרָה, (משלי כז ח) כְּצִפּוֹר נוֹדֵדֶת מִן קִנָּה בֶּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ. כְּדִין אִיהוּ אֲתְעַר רַחֲמֵי, עַל כָּל אִינוּן דְּאֶזְלֵי מְנַדְדֵי מֵאֲתֵר לְאֲתֵר, וּמְדוּף לְדוּף אֲחֵרָא. תְּבִירֵי לְבָא, תְּבִירֵי חֵילָא. וְאֵיתְעַר רַחֲמֵי עַל כָּל עֲלָמִין, וְחַס עֲלֵיהּ, וְשָׁבִיק הוֹבֵי דְמְנַדְדֵן מֵאֲתֵרֵיהּ, וְחַס עֲלֵיהּ וְעַל כָּל עֲלָמָא.

וְעַל דָּא אָמַר קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, אֲשֶׁרִי צִפּוֹרָא לְבַר, וְהִיא אֵיתְעַרֶת רַחֲמִין עַל כָּל עֲלָמָא, מֵאֵן גְּרִים לְמִיחַס עַל עֲלָמָא וְלֵאֵיתְעַר רַחֲמִין

עלייהו. ההוא בר נש דשלח ההוא ציפור
לצעה בתרין גוונין, הכי אתער קודשא ברין
הוא, ואתמלי רחמין על כל אינון מארי
דצעה, ועל כל אינון דמנדדי מדוכתייהו.
ובגין כך, אגריה דהאי בר נש, מה פתיב ביה.
למען ייטב לך והארכת ימים.

קם רבי בון על רגלוהי, וחדי, ואמר, ברין
רחמנא דשמענא להאי קלא, ואלמלא לא
אתינא לעלמא אלא למשמע דא, די.

אהדר ההוא קלא כמלקדמין, פתח ואמר,
(תהלים קד כד) מה רבו מעשיך ה' כלם
בחכמה עשית וגו'. כל עלמא לא איתון אלא
בחכמה. ובר נש אתמלי בכולא. שאר ברין,
בטופסא (נ"א בתוספתא) דחכמתא, דאשתאר בבר
נש.

ואף על גב דכולהו ברין הכי, לא הוה בריה
קליל למירדף בתר עובדא דבר נש,
פעופא. בר נש בני בניין לדיוריה, עופא בני
בניין לדיוריה. בר נש אתיא מזוני לבריה,
עופא אתיא מזוני לבניה. בר נש אסי למרעין
בעשבא, עופא בעשבא מסי למרעין. בר נש
אומנא ועביד ארבין בימא, עופא נטל גוזליה
ואתקין ליה על ביה ימא.

בר נש משבח ומרום למלכא עילאה, עופא
מצפצפא ומשבחא למריה, דהוא אלהא
עילאה. ובגין כך, למען ייטב לך, אטיב לך
לא כתיב, אלא ייטב לך. ההוא שלוחא
דציפורא דמשלח, דאתער על עלמא לאוטיב
לך.

רבי בון קם ואזיל גביה, ואשבח דהוא רבי
ינאי סבא, מן חברייה. עאל גבוי, ונשיק
ליה ברישא. אמר, כמה דמנחמת לבאי, כך
החברים. נכנס אצלו ונשקו בראש. אמר, כמו שנחמת את

מי גרם לחוס על העולם ולעורר
עליהם רחמים? אותו האדם
ששלח אותה הצפור לצעה
בשני גונים, כך מתעורר הקדוש
ברוך הוא ומתמלא רחמים על
כל אותם בעלי הצער, ועל כל
אותם שנודדים ממקומם. ומשום
כך, שכרו של האדם הזה, מה
כתוב בו? (דברים כב) למען ייטב
לך והארכת ימים.

קם רבי בון על רגליו, ושמח
ואמר: ברוך הרחמן ששמעתי
את הקול הזה, ואלמלא לא באתי
לעולם אלא לשמע את זה - די
לי!

חזר אותו הקול כמו מקדם, פתח
ואמר, (תהלים קד) מה רבו מעשיך
ה' כלם בחכמה עשית וגו'. כל
העולם לא באים אלא בחכמה,
והאדם התמלא בכל. שאר
הבריות, בצעיר (בתוספתא) של חכמה
שנשארה באדם.

ואף על גב שכל הבריות כך, לא
היתה בריה קלה לרדף אחר
מעשה האדם כמו העוף. אדם
בונה בנין לדיורו, והעוף בונה
בנין לדיורו. אדם מביא מזון
לבנו, העוף מביא מזון לבניו.
אדם מרפא את המחלות בעשב,
והעוף מרפא את המחלות
בעשב. אדם אמן ועושה אניות
בים, והעוף נוטל גוזליו ומתקנם
על חוף הים.

אדם משבח ומרום את המלך
העליון, והעוף מצפצף ומשבח
את רבונו, שהוא האלוה העליון.
ומשום כך, למען ייטב לך. לא
כתוב איטיב לך, אלא ייטב לך.
אותו השלוח של הצפור
שמשלח, שמעורר על העולם
להיטיב לך.

רבי בון קם והלך אליו, ומצא
שהוא רבי ינאי הזקן, מן
לבי, כך ינחם הקדוש ברוך הוא

אותך. ישבו יחד.

פתח אותו הדין ואמר, (רות א) ויהי בימי שפט השפטים ויהי רעב בארץ. בזמן שהקדוש ברוך הוא דן את העולם, את מי הוא דן תחלה? את אותם שהם דנים את העולם. הם דנים את העולם, מי דן אותם? הקדוש ברוך הוא. מפני קלקול הדין רעב בא לעולם.

בכר זמן אינו בא, אלא בעון ראשי העם. כמו זה שאמר רבי יודאי, מה שכתוב (משלי יג) רב אכל ניר ראשים ויש נספה בלא משפט - כשיש ספוק אכל בעולם, ניר ראשים, הם זורעים ואוכלים לשבע. וכשאינן אכל בעולם, יש נספה בלא משפט, יש מי שעומד בשלחה, ונספה מן העולם. על איזה עון? על עון שמקלקלים את הדין ואת המשפט ומעוותים אותו.

ואם תאמר, אם הגדולים חוטאים בלא משפט, שלא עשו משפט בעולם, הקדוש ברוך הוא בא להרג העניים בשבילם? אלא העניים הם כליו של הקדוש ברוך הוא, והם קרובים אליו. וכשהרעב בא לעולם, הם צועקים אליו, והקדוש ברוך הוא שומע להם, ומצין על העולם, ודן את אותם שגרמו הצער הזה על העניים, ונספים מן העולם קדם זמנם, שכתוב (שמות כב) אם צעק יצעק אלי וגו' ושמעתי פי חנון אני. ואומר, (שם) וחרה אפי והרגתי אתכם בחרב וגו'.

והרגתי אתכם בחרב וגו'. בודאי באותו זמן, יש נספה ומסתלק מן העולם קדם זמנו, בלא משפט - על שלא הוציאו המשפט לאורה, ועל שעוותו וקלקלו המשפט. שאמר רבי יוסי, כל דין שאינו מחמיר את הדין, אין מחמירין דינו

ינחם קודשא בריך הוא לך. יתיבו פחדא. פתח ההוא סבא ואמר, ויהי בימי שפט השפטים ויהי רעב בארץ. בזמן שהקדוש ברוך הוא דן את העולם, למי הוא דן תחלה. לאותם שהם דנין את העולם, הם דנין את העולם, מי דן אותם. הקדוש ברוך הוא. מפני קלקול הדין, רעב בא לעולם.

בכר זמן אינו בא, אלא בעון ראשי העם. פי הא דאמר רבי יודאי, מאי דכתיב, (משלי יג) רב אכל ניר ראשים ויש נספה בלא משפט. כשיש ספוק אכל בעולם, ניר ראשים, הם זורעים ואוכלים לשבע. וכשאינן אכל בעולם, יש נספה בלא משפט, יש מי שעומד בשלחה, ונספה מן העולם. על איזה עון? על עון שמקלקלים את הדין ואת המשפט, ומעוותים אותו.

ואי תימא, אם הגדולים חוטאים בלא משפט, שלא עשו משפט בעולם, הקדוש ברוך הוא בא להרוג העניים בשבילם. אלא, העניים הם כליו של הקדוש ברוך הוא, והם קרובים אליו, וכשהרעב בא לעולם, הם צועקים אליו, והקדוש ברוך הוא שומע להם, ומצין על העולם, ודן לאותן שגרמו צער זה על העניים, ונספים מן העולם קודם זמנם. פדכתיב, (שמות כב) אם צעק יצעק אלי וגו' ושמעתי פי חנון אני. ואומר, וחרה אפי והרגתי אתכם בחרב וגו'.

בודאי, באותו זמן, יש נספה ומסתלק מן העולם, קודם זמנו, בלא משפט, על שלא הוציאו המשפט לאורה, ועל שעוותו וקילקלו המשפט. דאמר רבי יוסי, כל דין שאינו מחמיר את הדין, אין מחמירין דינו מלמעלה, ומסתלק מן העולם קודם זמנו.